

גם הגרמנים יצטרכו תפוחי אדמה

אקליפטוס:

הביאו אותם כדי לייבש את הביצות ואכן יער חדרה נמצא ברובו ככולו באדמת הביצה. מאז נטעו אותם מכל מיני סיבות. ראשית לנף. כל מי שעניו בראשו רואה שזה העץ היחידי כאן שנראה כמו עץ. עץ כמו באגדות, כל השאר ממרום נמיכות קומתם וצרות גזעם נראים יותר כמו שיחים ופחות כמו העצים כאלה שראיתי ביער ברומניה. האקליפטוס גדל מהר, נטעת ביום הולדת בנך, ביום הבר מצווה עץ ענק עומד מול חדרך. כאשר בא גל העליה ההמונית, לאחר קום המדינה, שמו אותם בבדונים, פחונים, ובתים נטושים אך עבודה לא היתה שם. ואז המציאו את עבודות הדחק. עבודה שכל תכליתה ליצר מקומות עבודה. וזה דבר עבודת הדחק: מה שפחות חומרי גלם מה שפחות השקעה, לא כל כך חשוב התוצר העיקר שתהיה הרבה עבודה. ומה יותר מתאים לאיפיון הזה מיעור. התחילו ליער את ההרים אבל שם זה גבה ורחוק וקשה להגיע. חשבו ומצאו: מה יותר מתאים מנטיעת עצים בצידי הדרכים. לא דרוש לפרוץ דרך בהרים ו/או ליישר הקרקע – באים פועלים עוצרים ליד הכביש ונטעים. עברו שנים והעולים החדשים שנזרקו סתם כך על המשטח נהיו חקלאים והעבודה הביאה להם פרנסה ואז חיפשו לאקליפטוס תפקידים אחרים. אפילו היה חוקר בוולקני שחשב לפתח את גידול העץ ליער משקי. חקלאים יטעו עצים ימכרו עץ ויתפרנסו מזה. והיה שילוני מהתאחדות התעשיינים שחשב על איכות המוצר הוא הביא מאוסטרליה זן אקליפטוס – גומפוצאלה שאפשר לעשות ממנו מוצרי יוקרה כמו פרקטים. לימים כאשר גרתי באוסטרליה למדתי שאקליפטוס זה לא מין זו משפחה שלמה ובה יותר מחמש מאות מינים. חלקם ענקיים וחלקם קטנים ויש אפילו אקליפטוסים פרחוניים. האקליפטוס הנפוץ בארץ מניב עץ שאינו מאיכות טובה אמנם גזעו עבה וצבעו, כאשר הוא מנוסר, אדום וזה יפה, אבל הוא נסדק כאשר הוא מתייבש. היה חוקר אחד בחוות אילנות בוולקני שהקדיש את חייו להתמודדות עם החסרון הזה. הוא מת צעיר ואם מצא פתרון הוא לקח אותו איתו לקבר. גם בכפר ויתקין היתה חורשה. חורשת האקליפטוסים אשר באדמת הביצה. החורשה גדלה בשטח המשותף וכל אחד יכול היה לבוא ולכרות עץ לפי צרכיו. בכפר היו עושים ממנו כמעט כל דבר, גדר לחצר העגלות, קורדונים (עמוד דק וחד בקצהו האחד) כדי שלא ירבצו העגבניות, ואפילו את סוכת המציל עשו פעם מעץ אקליפטוס. תקעו עמודים שעדיין לא התייבשו בחול וכיסו בסכך. עבר יום והם הצמיחו עלים וענפים כאילו שנשתלו לא בחול המלוח אלא באדמת הביצה הדשנה. מקסם שוא שהחזיק ימים אחדים עד שחבש. וכן, בענפי אקליפטוס היו מכסים גם את סככת האחסון של תפוחי האדמה.

תפוחי אדמה:

בתפוח אדמה מה שאנו אוכלים הוא בעצם גבעול מעובה והוא התפוח. התפוח משמש גם למאכל וגם לריבוי. אם רוצים להרבות אותו קוברים באדמה לתקופת השנה מקבלים שם הרבה תפוחי אדמה כמותו. כאשר היתה מגיעה עונת הזריעה באביב או בסתיו היו מביאים אותם מחו"ל, מאנגליה בדרך

כלל. המיובאים היו נקיים יותר מוירוס מאלה שלנו ולכן יבולם היה גבוה יותר. לא בטוח שאז ידעו בעניין הוירוס את מה שאנו יודעים היום. מה שעשו אז היה מחזור זרעים. תפוחי אדמה לא גידלו שנה אחר שנה באותה חלקה. אלא כל ארבע שנים. וכך היינו עושים: מכינים את השטח המתאים בשנה הזו (החלקה שלנו בשדה א או ב או ג... לפי החלטת הועדה המשקית), באמצעות מתלם יוצרים תלים לאורך החלקה ואז באים אבא ואני עם דלי מלא תפוחי אדמה שענייהם (ניצנים בעצם) בולטות ודקר. בדקר דוקרים בראש התלם חור וטומנים בבור שנוצר תפוח אדמה אחד ומכסים. אני זוכר ימים בהם חתכנו תפוחי אדמה כדי לחסוך בזרעים. בהמשך הגידול משקים ומתללים (מערימים אדמה על התל כדי שלא יהיו תפוחי אדמה שידגלו, חשופים לאור וכתוצאה מכך ירוקים). את האסיף עושים בקילשון חפירה. אתה דורך ברגלך על הקלשון ונועץ אותו באדמה מרים עם כמות של אדמה ושיח תפוחי אדמה ופירותיו בתוכה. הופך כך שהנוף החצי יבש למטה וה"פירות" – התפוחים, למעלה. אחר כך אוסף אותם בדליים ומשם ממלא בשקים. ופעם בעיצומו של יום אביב חמים אספנו תפוחי אדמה בשדה כרם. רצינו קצת לנפוש וניגשנו לחלקת השכן שאסף תפוחי אדמה כמונו. הימים היו ימי אל עלמין. רומל הגנרל הגרמני הבלתי מנוצח עמד בשערי מצרים. וההגנה תכננה "מצדה על הכרמל". על מה משוחחים יהודים? כמובן על המצב, ואני ילד בן 9 שומע את השכן אומר: "גם גרמנים יהיו צריכים תפוחי אדמה". אספנו את היבול בשקים העמסנו על העגלה והבאנו הביתה. תפוחי אדמה יש לאסום בחושך אחרת הם מתייירים וזה לא טעים ואולי גם לא בריא (רעיל?). בכדי שנספק את הסחורה עד ליבול הבא וגם נשיג מחירים גבוהים היה צריך לגשר בין האביב לסתיו. כדי שהם יהיו אכילים צריך לאסום אותם במקום קריר וחשוך. בכסף שהיה לנו ובטכנולוגיה שהיתה בידינו אז, יכולנו להקים סוכה. סוכה אטומה לשמש. את הקירות בנינו מחבילות קש ואת הגג בנינו מסכך ענפי האקליפטוס כמובן. וכל זה בלי חלונות רק פתח כניסה קטן כדי שלא תשזוף אותם עין השמש. זה כל המתקן בתוכו הנחנו את השקים מלאי תפוחי אדמה, אבל תפוחי אדמה בקיץ ללא קירור, נרקבים. כאן אני בא להציל. מה אתם עשיתם בחופש אולי הייתם בקייטנה או שנסעתם לחו"ל ואולי פעם יצאתם למחנה קיץ של התנועה. אני הייתי ממיין תפוחי אדמה. ממיין ופולה רקובים. ואין דבר יותר מסריח ומגעיל מתפוח אדמה ממש רקוב. לי היה חדר שלם (הסככה) מלא מאלה וכולו אטום, רוח לא נכנסת לא מקררת לא מטהרת וכרבע מן התפוחים רקובים. כך זה היה אז בשנות ה-40 של המאה ה-20. היום הכול אחרת: מן הוירוס נפטרים במעבדה לתרבויות ריקמה. (אני זוכר איך זה התחיל בוולקני פרוייקט הציפורן) בוחרים מתחת למיקרוסקופ תאים שאין בהם וירוס מרבים אותם במבחנה ומגדלים מהם פקעות. את הפקעות זורעים במכונה. את היבול אספים במכונה ומאחסנים בבית קירור. רומל מת וגם מונטגומרי קבור היטב בכנסיה של גדולי האומה (הבריטית) מה שנותר מן העבר הם האקליפטוסים שניטעו באדמת הביצה. אבל לא. ביום עיון שנערך בכפר ויתקין על ידי רשות שמורות הטבע קם אחי אורי שבדרך כלל לא אמון על דיבור בציבור ואמר בטון של פטר והזאב מפי יוסי ידין: "ואם תקשיבו היטב תוכלו לשמוע את רעש המשורים. בדיוק עכשיו הם מנסרים את עצי החורשה ההיא כדי להקים פרוור למגורים".